

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСКАЙ ССР

2

АКАДЭМІЯ НАВУК БССР
ІНСТЫТУТ ГІСТОРЫІ

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСКАЙ ССР

У ПЯЦІ ТАМАХ

ГАЛОЎНАЯ РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ:

І. М. ІГНАЦЕНКА (старшыня), Л. С. АБЭЦЭДАРСКІ,
К. П. БУСЛАЎ, Н. В. КАМЕНСКАЯ, А. Ц. КАРАТКЕВІЧ,
І. С. КРАЎЧАНКА, Ф. С. МАРЦІНКЕВІЧ, А. М. МАЦКО,
І. Я. МАРЧАНКА, А. А. ФІЛІМОНАЎ, К. І. ШАБУНЯ

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСКАЙ ССР

ТОМ 2

БЕЛАРУСЬ У ПЕРЫЯД КАПІТАЛІЗМУ

(1861—1917 гг.)

ВЫДАВЕЦТВА «НАВУКА І ТЭХНІКА». МІНСК 1972

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ
ТОМА:

К. И. ШАБУНЯ (галоўны рэдактар),
А. М. АНФІМАЎ, Ц. Е. САЛАДКОЎ

1. Размеркаванне зямельных угоддзяў і чысты збор харчовых культур на Беларусі ў канцы XIX ст. (В. П. Панюціч) 80—81
2. Размеркаванне жывёлы на дзесяціну ворнай зямлі на Беларусі ў канцы XIX ст. (В. П. Панюціч) 96
3. Насельніцтва і адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел Беларусі ў канцы XIX ст. (1897 г.) (М. В. Біч) 192—193
4. Структура землеўладання на Беларусі ў пачатку XX ст. (В. П. Панюціч) 256
5. Рэвалюцыйны рух на Беларусі ў перыяд рэвалюцыі 1905—1907 гг. (К. І. Шабуня) 352—353
6. Прамысловасць і шляхі зносін Беларусі ў 1913 г. (З. Е. Абезгауз) 472—473
7. Беларусь у перыяд першай сусветнай вайны (Я. І. Карнейчык) 603

Уводзіны (К. І. Шабуня)

5

Ра дзел I

РЭФОРМА 1861 г. НА БЕЛАРУСІ

1. Набліжэнне рэвалюцыйнай сітуацыі (М. Б. Фрыдман)	15
2. Падрыхтоўка і сутнасць рэформы 1861 г. (М. Б. Фрыдман)	23
3. Сялянскі рух пасля абнародавання рэформы (М. Б. Фрыдман)	30
4. Правядзенне рэформы (М. Б. Фрыдман)	35
5. Буржуазныя рэформы 60—70-х гадоў (С. М. Самбук)	41

Раздзел II

ПАЎСТАННЕ 1863 г. НА БЕЛАРУСІ (С. М. Самбук)

1. Падрыхтоўка паўстання	47
2. Рэвалюцыйныя дэмакраты Беларусі. Кастусь Каліноўскі	52
3. Паўстанскі і сялянскі рух на Беларусі ў 1863 г.	55
4. Утварэнне Выканаўчага аддзела Літвы на чале з К. Каліноўскім	67
5. Падаўленне паўстання царызмам	70

Раздзел III

РАЗВІЦЦЕ КАПІТАЛІЗМУ У СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРЦЫ У ДРУГОЙ ПАЛОВЕ XIX ст. (1861—1900 гг.) (Л. П. Ліпінскі)

1. Эканамічны лад памешчыцкай гаспадаркі	73
2. Рост капіталістычнай вытворчасці ў памешчыцкай гаспадарцы	80
3. Класавае расслаенне сялянства	86
4. Развіццё рыначных сувязей у сялянскай гаспадарцы	91

Раздзел IV

РАЗВІЦЦЕ КАПІТАЛІЗМУ У ПРАМЫСЛОВАСЦІ. ФАРМІРАВАННЕ ПРАЛЕТАРЫЯТУ

1. Дробная прамысловасць. Мануфактура (З. Е. Абезгауз)	99
2. Развіццё фабрычна-заводскай прамысловасці (З. Е. Абезгауз)	102
3. Фарміраванне прамысловага пралетарыяту на Беларусі (З. Е. Абезгауз)	112
4. Развіццё ўнутранага рынку (З. Е. Абезгауз, В. П. Панюціч, Л. П. Ліпінскі)	119

Раздзел V

РЭВАЛЮЦЫЙНЫ РУХ У ДРУГОЙ ПАЛОВЕ XIX ст.

1. Становішча сялян (В. П. Панюціч)	129
2. Сялянскі рух (Л. П. Ліпінскі)	136
3. Народніцкі рух на Беларусі ў 70-х гадах (Я. І. Карнейчык)	144
4. Другая рэвалюцыйная сітуацыя ў Расіі. «Народная воля». Крызіс народніцтва (С. М. Самбук)	149
5. Становішча рабочага класа (З. Е. Абезгауз)	158
6. Рабочы рух (З. Е. Абезгауз)	162
7. Пашырэнне марксізму і ўзнікненне марксісцкіх арганізацый. I з'езд РСДРП (З. Е. Абезгауз, М. В. Біч)	169

Раздзел VI

УТВАРЭННЕ БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫ. КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ У ДРУГОЙ ПАЛОВЕ XIX ст.

1. Фарміраванне беларускай нацыі (Я. І. Карнейчык)	187
2. Школа і асвета (Я. І. Карнейчык)	191
3. Беларуская літаратура (А. І. Мальдзіс)	200
4. Беларускі фальклор (К. П. Кабашніцаў)	209
5. Быт і матэрыяльная культура (Л. А. Малчанова)	213
6. Перыядычны друк (С. М. Самбук)	220
7. Выяўленчае мастацтва, архітэктура, тэатр (С. М. Кацар, С. А. Пятровіч, У. І. Няфёд, С. Б. Смольскі)	225
8. Вывучэнне быту і культуры беларускага народа (В. К. Бандарчык)	230

Раздзел VII

ЭКАНАМІЧНАЕ РАЗВІЦЦЕ БЕЛАРУСІ У ПАЧАТКУ XX ст.

1. Уступленне ў перыяд імперыялізму (М. Р. Матусевіч, К. І. Шабуня)	234
2. Развіццё прамысловасці і становішча рабочага класа (1900—1908 гг.) (М. Р. Матусевіч)	239
3. Сельская гаспадарка (К. І. Шабуня)	254

Раздзел VIII

НАСПЯВАННЕ РЭВАЛЮЦЫЙНАЙ СІТУАЦЫІ (1900—1904 гг.)

1. Уздым рабочага руху (М. В. Біч)	274
2. Сацыял-дэмакратычны рух. Узнікненне большавіцкіх арганізацый на Беларусі (М. В. Біч)	285
3. Сялянскі рух (К. І. Шабуня)	300
4. Дробнабуржуазныя і буржуазныя партыі і групы (М. В. Біч)	309

Раздзел IX

РЭВАЛЮЦЫЯ 1905—1907 гг. НА БЕЛАРУСІ

1. Пачатак рэвалюцыі. Стачкі пралетарыяту пасля 9 студзеня. III з'езд РСДРП (К. І. Шабуня)	317
2. Уздым рабочага руху летам 1905 г. (К. І. Шабуня)	331
3. Развіццё сялянскага руху вясной і летам 1905 г. (К. І. Шабуня)	343
4. Рэвалюцыйная барацьба рабочых у перыяд Усерасійскай стачкі і Снежаньскага ўзброенага паўстання (В. В. Шаціла, В. А. Ціток)	352
5. Сялянскі рух восенню 1905 г. (К. І. Шабуня). Хваляванні ў войсках (Л. П. Ліпінскі)	376
6. Адступленне рэвалюцыі. Рабочы рух у 1905—1907 гг. I і II Дзяржаўныя думы (К. І. Шабуня)	390

7. Сялянскі рух у перыяд адступлення рэвалюцыі (К. І. Шабуня). Хваляванні ў войсках (Л. П. Лінінскі)	404
8. Нацыянальна-вызваленчы рух (Я. І. Карнейчык, К. І. Шабуня)	417
9. Гістарычнае значэнне рэвалюцыі 1905—1907 гг. (К. І. Шабуня)	424

Раздзел X

БЕЛАРУСЬ У ГАДЫ РЕАКЦЫІ (1907—1910 гг.)

1. Наступленне рэакцыі (В. І. Яфрэмава)	430
2. Сталыпінская аграрная рэформа (Л. П. Лінінскі)	435
3. Становішча рабочага класа і рабочы рух (Ц. Е. Саладкоў, А. І. Воранава)	443
4. Становішча сялян і сялянскі рух (Л. П. Лінінскі)	450
5. Дзейнасць бальшавікоў (В. І. Яфрэмава)	458

Раздзел XI

БЕЛАРУСЬ У ГАДЫ НОВАГА РЕВАЛЮЦЫЙНАГА ЎЗДЫМУ (1910—1914 гг.)

1. Развіццё прамысловасці (М. Р. Матусевіч)	468
2. Сельская гаспадарка (В. П. Панюціч)	481
3. Фінансы і крэдыт (З. І. Гіаргідзе)	489
4. Рабочы рух (Ц. Е. Саладкоў, А. І. Воранава)	495
5. Сялянскі рух (Л. П. Лінінскі)	505
6. Бальшавікі Беларусі ў гады новага рэвалюцыйнага ўздыму (Ц. Е. Саладкоў)	512

Раздзел XII

АСВЕТА І КУЛЬТУРА У ПАЧАТКУ XX ст.

1. Агульныя ўмовы развіцця нацыянальнай культуры (К. І. Шабуня)	524
2. Асвета, навуковыя і культурна-асветніцкія ўстановы і таварыствы (В. А. Цыбуля)	527
3. Літаратура (М. І. Мушынскі)	537
4. Грамадская думка (В. І. Яфрэмава)	551
5. Друк (М. В. Біч)	560
6. Народная паэтычная творчасць (К. П. Кабашнікаў)	567
7. Тэатр, музыка (У. І. Няфёд, Б. С. Смольскі)	571
8. Выяўленчае мастацтва і архітэктура (С. І. Кацар)	578
9. Быт і ахова здароўя (А. П. Грыцкевіч)	583
10. Вывучэнне быту і культуры беларускага народа (В. К. Бандарчык)	588

Раздзел XIII

БЕЛАРУСЬ У ПЕРЫЯД ПЕРШАЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ, ЛЮТАўСКАЯ БУРЖУАЗНА-ДЕМАКРАТЫЧНАЯ РЕВАЛЮЦЫЯ (Я. І. Карнейчык, Ц. Е. Саладкоў)

1. Пачатак вайны	592
2. Беларусь у пачатку вайны	596
3. Гаспадарчая разруха	604
4. Наспяванне рэвалюцыйнага крызісу	610
5. Перамога Лютаўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі. Двоеўладдзе на Беларусі	626
Заклучэнне (К. І. Шабуня)	641
Важнейшыя даты гісторыі Беларусі (М. А. Марцюхова)	646
Паказальнік імёнаў (М. А. Марцюхова)	659
Паказальнік геаграфічных назваў (М. А. Марцюхова)	666
Літаратура	677
Спіс картаў	684

Гісторыя Беларускай ССР у пяці тамах. Т. 2. Беларусь у перыяд капіталізму (1861—1917 гг.). Мн., «Навука і тэхніка», 1972.

688 с. з іл. і карт. (АН БССР. Ін-т гісторыі). 5000 экз. 3 р. 62 к. У перапл.

Другі том ахоплівае перыяд з 1861 г. да Лютаўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі 1917 г. уключна. У ім разглядаецца развіццё капіталістычных адносін ва ўсіх сферах эканамічнага жыцця і выпяванне сацыяльна-эканамічных і палітычных перадумоў Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, аналізуюцца асаблівасці адмены прыгоннага права на Беларусі, характарызуюцца развіццё рабочага і сацыял-дэмакратычнага руху, узнікненне і дзейнасць бальшавіцкіх арганізацый на Беларусі, барацьба сялян і іншых груп працоўных супраць царызму, памешчыкаў і капіталістаў. Асвятляецца таксама развіццё грамадска-палітычнай думкі, асветы і культуры Беларусі ў 1861—1917 гг.

Выданне разлічана на шырокія колы чытачоў. Літ.: с. 673—678.

1—6—4

9(С3)

4—72

На беларусском языке. История Белорусской ССР. В 5-ти томах. Том 2. Издательство «Наука и техника». Минск, Ленинский проспект, 68.

Рэдактары Ю. Бярозкін, Г. Вольская, А. Казявін, А. Пякарскі. Мастацкае афармленне І. Славяніна. Мастацкі рэдактар Л. Усачоў. Тэхнічныя рэдактары А. Атлас, І. Валахановіч. Карэктары Ф. Анісаровіч, Н. Тарасевіч.

Друкуецца па пастанове РВС АН БССР. Ат 16841. Здадзена ў набор 22/V-72 г. Падпісана да друку 14/XI-72 г. Фармат 70×90^{1/16}. Папера друк. № 1 (энц.). Друк. арк. 43+4 каляровыя ўклейкі. Ум. друк. арк. 50,3. Ул.-выд. арк. 50,9. Выд. заказ 330. Друк. заказ 384. Тыраж 5000 экз. Цана 3 р. 62 к. Друкарня імя Францыска (Георгія) Скарыны выдавецтва «Навука і тэхніка» АН БССР і Дзяржкамітэта Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. Мінск, Ленінскі праспект, 68.